Húsini á Høgabóli

Virkið á Høgabóli í tjúgunum, áðrenn turkihúsið varð bygt

Virkið á Høgabóli fyrst í 30-unum. Nú er turkihús komið

Virkið á Høgabóli, sum tað kom at mennast

Dampari tekur fisk á Høgabóli miðskeiðis í 30-unum. Símun sæst á brúnni

Prísurin fyri ísin var fjórðings oyra fyri pundið. Ísurin var borin í leypi, og tað kundu vera eini 300 pund í leypinum. Dømi er um mann, sum bar 9.000 pund av ísi ein dag. Tá avreiddu hann fyri kr. 22,50. Vanlig dagløn var 2 krónur, so hetta var ein rokdagur.

Ísurin varð malin í eini maskinu, so hann gjørdist sum sukurmolar til støddar. Maskinan var drivin við hond. Salt varð blandað uppí ísin, og hetta gjørdi, at hann frysti munandi betri. Eitt lag av ísi varð stoytt í botnin á frystipannuni, so varð sild løgd omaná og so aftur ísur. Morgunin eftir var sildin fryst, tikin úr pannuni og løgd í goymslurúmið, har kuldin kom frá tí saltblandaða ísinum. Hann bráðnaði so, og fylt mátti vera í aftur hvønn morgun. Seinni fóru teir at brúka kava fyri ís.

Skipini komu inn til Símun at fáa sær agn. Prísurin varð avgjørdur av útboði og eftirspurningini. Var nógv sild til, kundi prísurin vera eitt ella tvey oyra fyri sildina. Undir fyrra krígnum kom prísurin upp í eina krónu fyri sildina, og var hetta ein risaupphædd.

Símun fær sær handil

Tann 8. mars 1908 lat Símun handil upp á Høgabóli. Hann handlaði fyrst fyri Jens Evensen í Havn, men hann fór seinni sjálvur at handla. Hann tók eisini fisk frá skipum, sum hann turkaði til klippfisk. Eisini fór at hann at taka ímóti sild til saltingar at flyta út.

Við øllum hesum virksemi kom at tørva atløgupláss til skip og bátar. Einasta pláss at leggja at var drátturin til gamla neystið á Høgabóli. Símun gjørdi tí í 1909 eina atløgubryggju norðanvert við handilin, so deksfør fingu lagt at. Hon var øll lagað av gróti bæði undir og yvir vatnskorpuna. Ein tjúkkur timburstokkur var boltaður inn móti bryggjukantinum. Hann mundi vera einar 4-5 metur. Teir sum stóðu fyri hesum valaarbeiði vóru Jákup á Sýnuni og Wenzil á Glyvrum.

Hetta var fyrsta bryggja til deksfør á Skálafjørðinum. Tí kom mjólkabáturin Ruth eisini at leggja at her, og tað gjørdu seinnu mjólkabátarnir alla sína tíð.

Stutt eftir bygdi Símun eina brúgv afturat niðan fyri handilin. Hon var eisini laðað av gróti, og var einar tvær ferðir longri enn tann fyrra brúgvin, sum eisini var djúpari, so sluppir kundu leggja at. Her vóru tað aftur Jákup og Wenzil, sum stóðu fyri arbeiðinum.

Í tjúgunum fór Símun eisini at selja timbur. Til hetta bygdi hann hús við handilin, kallað Viðhúsið.

Seinast í tjúgunum gjørdi Símun eitt fiskastykki norðanfyri handilin. Tað var um 2.500 fermetur. Í 1930 fór hann undir at byggja eitt nýtt turkihús niðast við sjóvarmálan sunnan fyri handilin. Áðrenn tað hevði hann havt eitt hús at turka fiskin í við petroleumsovnum. Her varð turkað tað, sum ikki eydnaðist at turka um summarið.

H.C.W. Tórgarð hevði teknað og stóð fyri byggingini av nýggja turkihúsinum, sum byrjaði sítt virksemi í 1931.

Turkihúsið var í trimum hæddum. Ovasta hæddin varð nýtt til seglarbeiði og skipsútgerð.

Tá var einki el, men turkihúsið hevði motor, so hetta var eitt tíðarhóskandi virki. Tey løgdu fiskin upp á tremmur og settu tær inn í rúm, sum vóru kallað kømur. Tað vóru fýra kømur við 64 stáplum, so har rúmaðist nógvur fiskur. Petroleumslampur góvu ljós at byrja við. Men so fingu tey eina dynamo og fingu elljós frá henni. Hitan fingu tey frá einum ketli, ið varð kyndur við koli og koksi

Stutt eftir bygdi Símun eitt hús uppí turkihúsið til at goyma fisk í. Hetta varð eitt tað fremsta turkihúsið tá á døgum. Tað var ført fyri at turka 1.000 tons um árið. Í 1938 turkaðu teir á Høgabóli 550 tons, sum var munandi meira enn onnur virki har á leiðuni.

Fór nú eisini at fáa sær skip

Á heysti 1924 keyptu Símun og eldri sonur hansara Jógvan sluppina Lizzie frá Klæmint á Syðradali fyri 45.000. Hetta var nógvur peningur tá á døgum.

Teir máttu taka lán, og Símun setti alt í veð, sum hann átti. Men hetta var heldur ikki nóg mikið. Tað, sum nú restaði í, lænti teir frá grannum sínum. Hetta sigur nakað um tað stóra álit, bygdarfólk teirra hava havt á teimum.

Á vári 1925 fór Jógvan á Suðurlandið við Lizzie á sínum fyrsta túri sum skipari. Hann var bert 23 ára gamal.

Hann førdi so Lizzie fram til 1935. Tá var so nógv virksemi á Høgabóli, at Símun vildi hava Jógvan í land at standa fyri uttandura arbeiðinum. Esbern, bróðurin, var á skrivstovuni.

Líka frá byrjan av varð reiðaríið á Høgabóli kent sum eitt reiðari, sum ikki spardi uppá proviant og aðra útgerð fyri at manningin skuldi hava best møguligar umstøður. Hetta skrivar Hans Jacob Ellingsgaard í bók síni: "Tjúgu ár til skips."

Tá ið turkihúsið var bygt, bleiv ein brúgv gjørd beint undir turkihúsinum, so sluppir, skonnartir og damparar kundu leggja at.

Brúgvin varð gjørd á tann hátt, at betong varð fylt í hessianposar, sum vórðu loraðir niður til kavaran, sum so laðaði grundina frá botni og upp undir vatnskorpuna. Síðani varð grót fylt í. Tað sum var omanfyri vatn, varð síðan stoypt í fulla hædd við formum.

Hesin fyrsti partur av Stórubrúgv var gjørdur frammanfyri dyrnar á fiskakjallaranum, so nú lá væl fyri við lossing og lasting.

Nøkur ár seinni, undir krígnum ella beint eftir kríggið, varð seinni partur av Stórubrúgv gjørdur.

Stríðið fyri havnabygging

Allar hesar brýrnar bygdi Símun, og hann rindaði alt sjálvur. Hann fekk ongan almennan stuðul. Men hann hevði trupulleikar at fáa neyðug loyvi at byggja. Hetta kann undra, tá tað samstundis frá 1888 til 1939 var latin almennur stuðul til 88 brýr og lendingar. Allar bygdir runt Skálafjørðin uttan Saltangará fingu slíkan stuðul.

Miðskeiðis í 50-árunum ognartók tað almenna allar brýrnar, sum Símun hevði bygt, uttan nakað endurgjald. Heldur var tað hinvegin. Nú máttu virkið rinda vørugjald fyri at nýta brýrnar, sum tað sjálvt hevði goldið!

Virksemið á Høgabóli vaks skjótt í 30-unum. Umframt at turka egnan fisk turkaðu teir eisini fyri aðrar.

Í 1935 keyptu teir Galatheu. Hon var heldur lítil slupp, 70 tons, og hon hevði ein 100 hestar Tuxham motor, sum var nógv tá í tíðini. Vanliga vóru motorarnir 25-40 hk. Í 1937 keyptu teir Verdandi, sum var nakað størri, 82 tons.

Símun dugdi væl at síggja teir stóru framtíðarmøguleikar, sum vóru á plássinum, um ein skilagóð havnarbygging hevði verið framd. Hann fór tí langt fyri kríggið at slóða fyri at fáa bygt eitt stórt og gott havnarlag, sum kundi geva størri møguleikar fyri ídnaði, og sum eisini kundi draga virkisfýsnar menn til plássið.

Hetta var ikki lætt, tí kommunala økið var stórt. Símun sá fyri sær samstarv um eina stóra, góða og trygga havn, sum kundi miðsavna vinnuna í best egnaða plássinum í øllum landinum. Men menn, sum bert høvdu áhuga í egnum plássum, høvdu ein heilt annan hugburð enn Símun. Tí fekk hann stóra mótstøðu í hesum máli.